

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABULEDİLEMEZLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru no. 20616/13
Ethem SAKİN / Türkiye

Başkan

Julia Laffranque

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Valeriu Gritço

Ksenija Turković,

Stéphanie Mourou-Vikström,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Stanley Naismith'in katılımıyla 28 Haziran 2016 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 4 Mart 2013 tarihli başvuruyu dikkate alarak, ilgili Hükümet tarafından sunulan görüşler ve sonrasında başvuran tarafından sunulan cevabi görüşler temelinde yapılan müzakereler sonrasında aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2016. Bu gayriresmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuran Ethem Sakin 1961 doğumlu bir Türk vatandaşıdır ve şu anda Bolu T-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda cezası infaz edilmektedir. Mahkeme önünde İstanbul barosuna kayıtlı Avukat C. Yetkiner tarafından temsil edilmiştir.

2. Türk Hükümeti (“Hükümet”) ise kendi görevlisi tarafından temsil edilmiştir.

A. Davaya özgü koşullar

3. Tarafların ibraz ettiği şekliyle dava konusu olaylar şu şekilde özetlenebilir.

1. Başvuranın Bilecek M-Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Tutulması

4. Başvuran, 4 Ocak 2010 tarihinde, cinayet suçu nedeniyle hakkında yürütülen ceza yargılamaları devam ederken tutuklu yargılanmak üzere Bilecek M-Tipi Kapalı Cezaevine (“Bilecek Cezaevi”) konulmuştur. Başlangıçta, sadece tutuklu yargılananların konulduğu sigaranın içildiği bir koğuşa yerleştirilmiştir.

5. 2011 yılında belirtilmeyen bir tarihte, Bilecik Ağır Ceza Mahkemesi başvurunu üç cinayetten suçlu bulmuştur. Başvuran, bu kararı temyiz etmiştir. Dava dosyasında temyiz sürecinin sonucuna ilişkin başka bilgi yer almamaktadır.

6. Bilecik Cezaevi yönetimi tarafından temin edilen bilgi ve belgelere göre, başvuran 4 Ocak 2010 ile 26 Aralık 2012 tarihleri arasında Bilecek Cezaevindeki tutukluluğu boyunca yedi kez koğuşunu değiştirmiştir. Değişikliklerin tamamı başvuranın isteği üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu değişikliklerden ikisinin, kendisinin sigara içmeyenlerin bulunduğu koğuşa konulması talebi üzerine yapıldığı ve diğer değişikliklerin ise koğuş

arkadaşları ile yaşadığı sıkıntılar sonucu gerçekleştirildiği görülmüştür. Başvuranın kaldığı koşulların birkaçı sadece tutuklu kişilere tahsil edilmişken; diğer koşullarda tutuklu ve hükümlülerin bir arada kaldığı anlaşılmıştır.

7. Başvuran, 20 Mayıs 2012 tarihinde, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bir mektup göndermiş ve başka bir cezaevine nakledilmesini talep etmiştir. Başvuran, birçok hasmının bulunduğu Bilecik Cezaevinde güvende olmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca sigaraya içmeyen biri olarak sigara içen kişilerle koşuşunu paylaştığını ve ayrıca koşuşunda hükümlülerin de yer aldığını dile getirmiştir.

8. 9 Mayıs 2012 tarihli yazısı ile, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, başvuranın cezaevinde güvende olmadığına yönelik iddialarının asılsız olduğuna karar verildiği ve bu nedenle, başvuranın cezasının “durumuna uygun” koşullarda infaz edilmeye devam edilebileceğini Bilecik Cumhuriyet Savcısına bildirmiştir.

9. Başvuran, 1 ve 8 Ocak 2013 tarihlerinde, Adalet Bakanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna (“İnsan Hakları İnceleme Komisyonu”) sırasıyla mektup göndermiş ve Bilecik Cezaevindeki infaz koruma memurunun ve diğer bazı görevlilerin kendisine psikolojik baskı uyguladığını iddia etmiştir. Başvuran ayrıca sigara içenler ile içmeyenlerin ve tutuklu ile hükümlülerin aynı koşullarda kalmasına ilişkin şikâyetini dile getirmiştir.

10. İnsan Hakları İnceleme Komisyonu, 11 Şubat 2013 tarihinde, mektubunun Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bağlı Bilecik Cezaevi yönetimine gönderildiğini başvurana bildirmiştir.

2. Başvuranın Çanakkale E-Tipi Kapalı Cezaevinde Tutulması

11. Bu süre zarfında, 26 Aralık 2012 tarihinde başvuran disiplin gerekçeleriyle Çanakkale E-Tipi Kapalı Cezaevine (“Çanakkale Cezaevi”)

nakledilmiştir. Başvuran, Çanakkale Cezaevinde 4.5 x 4.5 metre boyutundaki koğuştta on bir kişiyle birlikte kaldığını iddia etmiştir. Ancak, Hükümetin sunduğu bilgilere göre, başvuranın yerleştirildiği koğuşt, 5.7 x 5 metre boyutunda olup; koğuştta başvuran dokuz kişiyle birlikte kalmaktadır.

12. Başvuran, Çanakkale Cezaevindeki kalabalık yaşam koşullarından şikâyetçi olmak amacıyla, 30 Mayıs 2013 tarihinde Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bir mektup göndermiştir.

13. 18 Haziran 2013 tarihli yanıtında, Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, Çanakkale Cezaevinin azami kapasitesinin 704 kişi olduğunu; buna rağmen söz konusu zamanda bu cezaevinde 647 kişinin cezasının infaz edilmekte olduğunu başvurana bildirmiştir. Genel Müdürlük ayrıca, gelecek beş yıl içerisinde iki yüz yedi adet tesisin inşa edileceğini ve böylece hükümlü ve tutukluların daha iyi koşullara sahip olacağını dile getirmiştir.

14. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü tarafından verilen bilgileri alması üzerine, başvuran 24 Haziran 2013 tarihinde cevap niteliğinde bir mektup göndermiş ve verilen rakamların cezaevlerinin gerçek kapasitesini değil; üç katlı ranzaların kullanımından kaynaklanan abartılmış kapasiteyi temsil ettiğini ileri sürmüştür.

15. Bu arada, başvuran 11 ve 24 Haziran 2013 tarihlerinde, aynı şikâyetleri Çanakkale Cezaevi İzleme Komitesine de bildirmiştir. İzleme Komitesi ise 9 Temmuz 2013 tarihinde başvurana ilgili şikâyetlerinin söz konusu cezaevine yapacakları bir sonraki ziyaretlerinde dikkate alınacağını bildirmiştir.

16. Çanakkale Cezaevi İzleme Komitesi, 30 Temmuz 2013 tarihinde, Çanakkale Cezaevini ziyaret etmiş ve başvuran ile buluşmuştur. İzleme Komitesi, 3 Eylül 2013 tarihli yazısıyla, başvurana, şikâyetlerinin dikkate alındığını ve üç ayda bir düzenlenen ara raporda bu şikâyetlerin Adalet Bakanlığına iletileceğini bildirmiştir.

17. Bu süre zarfında, 19 Ağustos 2013 tarihinde başvuran, ailesine yakın olma isteği üzerine, Kocaeli T-Tipi Kapalı Cezaevine (1 no'lu) ("Kocaeli Cezaevi") nakledilmiştir.

18. Başvuran, 23 Ağustos 2013 tarihinde, Çanakkale Cezaevinin aşırı kalabalık olmasına ilişkin şikâyeti hakkında, posta yoluyla, Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesine ("Anayasa Mahkemesi") bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Anayasa Mahkemesi Yazı İşleri Müdürlüğü, 29 Ağustos 2013 tarihli yazısıyla, başvurana, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunu'nun 47 (1). maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün "bireysel başvuruların Anayasa Mahkemesine şahsen, diğer mahkemeler ya da yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla doğrudan yapılması gerektiğini" öngören 63. maddesinde düzenlenen başvurunun sunulmasına ilişkin usuli kurallara uymadığı gerekçesiyle başvurusunun kayda alınamayacağı hususunu iletmiştir. Bu nedenle, posta yoluyla yapılan başvuruların kabul edilemeyeceğini dile getirmiştir.

20. Başvuran, belirtilmeyen bir tarihte, Bolu T-Tipi Kapalı Cezaevine nakledilmiştir.

B. İlgili iç hukuk ve uygulama

1.4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu

21. 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesi, infaz hâkimliklerinin görevlerini düzenlemektedir.

"1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, ... gibi diğer işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

2. Hükümlülerin cezalarının infazı, ..., nakil ... işlemlerine ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

...4. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek, varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek.”

22. 4675 sayılı Kanunu'nun infaz hâkimliğine yapılacak şikâyetin usulüne ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 5. maddesi şu şekildedir:

“...

Şikâyet, dilekçe ile doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapılabilir. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve bir sureti başvurana verilir.

...”

23. Aynı Kanunu'nun 6 (5) ve (6) madde hükümlerine göre, infaz hâkimliğinin verdiği karara karşı itiraz ilgili ağır ceza mahkemesine yapılır.

2. Anayasa Mahkemesinin İlgili Kararları

24. Hükümet, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen, farklı cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlüler tarafından yapılan bireysel başvurulara ilişkin on dört karar örneğini ibraz etmiştir. Anayasa Mahkemesinin 2013/2025 sayılı başvuruya ilişkin verdiği karar, mevcut başvuruyla ilgili olması nedeniyle özellikle kayda değerdir. Söz konusu başvuru, 25 Eylül 2012 tarihinde, Anayasa Mahkemesi nezdindeki yeni hukuk yolu faaliyete geçtikten sadece iki gün sonra yapılmıştır. Başvuran, diğer şikâyetlerinin yanı sıra, astım hastası olmasına rağmen sigara içenler ile aynı koşuğa yerleştirilmesi gibi cezaevi yönetiminin yasaya aykırı uygulamalarından şikâyetçi olmuştur. Mahkeme; başvuranın sigara içenler ile aynı koşuğa konulması dâhil cezaevi yönetiminin gerçekleştirdiği yasaya

aykırı uygulamalara ilişkin şikâyetlerinin, Anayasa Mahkemesi tarafından, başvuranın infaz hâkimliği nezdinde ilgili şikâyetlerini dile getirmeyerek mevcut hukuk yollarını tüketmediği gerekçesiyle kabul edilemez olarak nitelendirildiğini gözlemler.

ŞİKÂYETLER

25. Başvuran, Sözleşme'nin belirli bir hükmüne dayanmaksızın, Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki yetersiz tutukluluk koşullarından şikâyetçi olmuştur. Başvuran, özellikle Bilecik Cezaevinde sigara içenler ile içmeyenlerin ve tutuklular ile hükümlülerin ayrı koşullara yerleştirilmemesinden; Çanakkale Cezaevinin ise aşırı kalabalık olmasından şikâyetçidir.

26. Başvuran, 13 Eylül 2013 tarihinde gönderdiği mektupla, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulmasına ilişkin katı usuli kurallara ilişkin şikâyetlerini dile getirmiştir. Başvuran; başvurunun posta yoluyla gönderilememesi ve çok kısa bir süre olan otuz gün içerisinde bizzat yapılması gerektiğine ilişkin gerekliliklerin, başvuru sürecinde kendisine yardımcı olacak avukatı veya cezaevi dışında ailesi olmaması nedeniyle, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmasına engel olduğunu ileri sürmüştür. Başvuran ayrıca, Anayasa Mahkemesi tarafından talep edilen başvuru harcının çok yüksek olmasından ve bunu ödeyecek gücü olmamasından şikâyetçi olmuştur.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Tarafların savları

27. Başvuran, Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki yetersiz tutukluluk koşullarından ve bu şikâyetleri Anayasa Mahkemesi nezdinde dile getirememesinden şikâyetçi olmuştur.

28. Hükümet, ilk itiraz yoluyla, başvuranın şikâyetleri açısından mevcut olan iç hukuk yollarını tüketmediğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda Hükümet; başvuranın, 4675 sayılı İnfazlık Hâkimi Kanunu'nun 4 ve 6. maddeleri uyarınca, cezaevindeki tutukluluk koşullarına ilişkin şikâyetlerini infaz hâkimliği nezdinde yapabileceğini ve infaz hâkimliğinin kararlarını temyiz etme imkânının bulunduğunu belirtmiştir.

29. Hükümet, Çanakkale Cezaevinin aşırı kalabalık olduğu iddiasına istinaden yaptığı başvuru gibi bu şikâyetleri açısından da Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma imkânının mevcut olduğunu dile getirmiştir. Ancak, başvuranın yaptığı bireysel başvuru, başvuruda bulunulmasına ilişkin ilgili usuli kurallara uymaması nedeniyle Anayasa Mahkemesi tarafından kabul edilmemiştir. Hükümet ayrıca, yaptığı ilk başvurunun usul bakımından reddedilmesinin ardından Anayasa Mahkemesine yeni bir başvuru yapma imkânı bulunmasına rağmen, başvuranın herhangi bir başvuruda bulunmadığını dile getirmiştir.

B. Mahkemenin Değerlendirmesi

30. Mahkeme, ilk olarak, başvuranın Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki tutukluluğuna ilişkin fiziksel koşullara ilişkin şikâyetlerinin 3. madde bağlamında incelenmesi gerektiği kanaatindedir. İlgili madde şu şekildedir:

“Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.”

31. Mahkeme; Sözleşme'nin 35 § 1. maddesinde belirtilen iç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin kuralın, Devlet aleyhine açacakları davayı uluslararası bir merci önüne getirme niyetinde olan kişiler için ilk olarak

ulusal yasal sistemde var olan hukuk yollarını tüketmesini zorunlu kıldığını hatırlatır. Mahkeme, bu bağlamda, iç hukuk yollarının tüketilmesine ilişkin içtihatında geliştirilen genel ilkelere atıfta bulunur (bk., örn. *Vuckovic ve Diğerleri / Sırbistan* (ilk itirazlar) [BD], no. 17153/11 ve 29 diğer başvuru §69-77, 25 Mart 2014; ve *Mocanu ve Diğerleri/ Romanya* [BD], no. 10865/09, 45886/07 ve 32431/08, § 220-226, AİHM 2014 (alıntılar); ve *Sargysan / Azerbaycan* [BD], no. 40167/06, §§ 115-116, AİHM 2015); tutukluluk koşullarına ilişkin davalar bağlamında bu kuralın uygulanması açısından ayrıca bk. *Ananyev ve Diğerleri / Rusya*, no. 42525/07 ve 60800/08, §§ 93 ve 94, 10 Ocak 2012).

32. Mevut davaya ilişkin olarak ise Mahkeme; başvuranın, Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki tutukluluk koşullarına ilişkin şikâyetlerini, Hükümete göre diğer yetkilerinin yanı sıra tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarına ilişkin şikâyetleri incelemeye yetkili ilk merci olan infaz hâkimliği nezdinde dile getirmediğini dikkate alır.

33. Mahkeme; 4675 sayılı Kanun'un 4 (1) maddesine göre, infaz hâkimliklerine, tutuklu ve hükümlülerin yerleştirilmeleri, barındırılmaları ve diğer buna benzer hususlar gibi cezaevlerinde tutulmalarının farklı yönlerine ilişkin şikâyetlerini inceleme ve bu şikâyetlere istinaden yasal açıdan bağlayıcı kararlar verme yetkilerinin verildiğini dikkate alır (bk. yukarıda § 21). Mahkeme, aynı kanun metninin 5. maddesinin ise, hükümlü ve tutukluların, durumlarına göre, şikâyetlerini doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya cezaevi ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapabileceklerini öngördüğünü kaydeder (bk. yukarıda § 24).

34. Mahkeme ayrıca; infaz hâkimliğine verilen tutuklu ve hükümlülerin tutulmalarına ilişkin hususlarda karar verme yetkisinin, cezaevlerinde tutulmaya ilişkin şikâyetlerin kendisinin dikkatine sunulmadan önce infaz hâkimliği önünde dile getirilmesi gerektiği sonucuna ulaşan Anayasa Mahkemesi tarafından da tasdik edildiğini dikkate alır (bk. yukarıda § 24).

35. Yukarıdaki hususları dikkate alan Mahkeme, infaz hâkimliği nezdindeki hukuk yolunun erişilebilir ve ilk bakışta (*a priori*) makul telafi imkânı sunmaya elverişli bir yol olduğu kanaatindedir. Mahkeme, başvuranın aksine herhangi bir sav öne sürmediğini ve bu hukuk yoluna neden başvurmadığı veya başvurmadığı hakkında bir açıklamada bulunmadığına vurgu yapar. Bu koşullar altında, Mahkeme, başvuranın Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki tutukluluğunun fiziksel koşullarına ilişkin şikâyetlerini öncelikli olarak infaz hâkimliği nezdinde dile getirmesi gerektiğini düşünmektedir. Mahkeme ayrıca, başvuranın, var ise, sadece bu hukuk yolunun etkililiğine ilişkin duyabileceği kaygılarının, mevcut olan hukuk yoluna başvurma yükümlülüğünden kendisini muaf tutmadığı kanaatindedir (bk. örn., *Stoian / Romanya*, no. 33038/04, § 101, 8 Temmuz 2014 ve bu kararda atıfta bulunulan diğer kararlar).

36. Mahkeme bu nedenle, başvuranın Bilecik ve Çanakkale Cezaevlerindeki tutukluluk koşullarına ilişkin şikâyetlerinin, Sözleşme'nin 35 §§ 1 ve 4 madde hükümleri uyarınca iç hukuk yollarının tüketilmemiş olması gerekçesiyle reddedilmesine karar verir.

37. Mevcut tespitler ışığında, Mahkeme, başvuranın 13 Eylül 2013 tarihli mektubunda dile getirdiği fiziki tutukluluk koşullarına ilişkin şikâyetini Anayasa Mahkemesi nezdinde dile getirmediğine yönelik iddialarını incelemeye gerek duymamıştır. Zira; başvuran, söz konusu bu hukuk yoluna, öncelikli olarak infaz hâkimliği ile sağlanan hukuk yolu tüketmeksizin başvuramayacaktı (bk. yukarıda §§ 24 ve 34).

Yukarıdaki gerekçelerle, Mahkeme, oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olarak *beyan edilmesine*

karar vermiştir.

İşbu karar, İngilizce olarak tanzim edilmiş ve 21 Temmuz 2016 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan